

GOSINZEANA

REVISTA ILUSTRATA SAPTAMĂNALA

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul IV. - Nr. 21-22.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe $\frac{1}{2}$ an 6 cor.
România 30 lei. - America 3 dollari. - Germania 15 M.

Orăștie, 7 Iunie n. 1914.

Steagul tricolor românesc pe catedrala dela Blaj, - la 10 Maiu 1914.

A fost confiscat in dimineața zilei, de gendarmerie.

(Vezi rapoartele ziarelor de după aceea zi).

UN CÂNTEC DE DEMULT...

— Amintirii lui Simion Bărnuțiu, la 50 ani dela moartea sa. —

Seri de iarnă, mocnite, lungi și apăsătoare. Vântul geme pe sub streșina de paie, flueră ca un haiduc în mijloc de codru, izbește 'n geamuri și luminarea gălbue tremură pe masă, aruncându-și razele plâpânde pe pereții scunzi. În umbră se reflectează pe ei profilul mamei cum țese pânza 'n patru ițe și se vede chipul meu, mare, cât al unui uriaș.

— Tată, când oi fi eu așa mare?

„Ei fi tu, dragul tatii, mai incolo, dacă vei crește.

— Când voi crește?

„Acuș, numai să fii cu-minte...“ și tata mă ia pe genunchi și 'ncepe să-mi povestească, potolit și mulcom.

Îmi spune de vremuri de demult, din copilăria lui tristă, și eu simțesc că vorba-i tremură de durere. Sărmanul, pe el nu l'a legănat nimeni pe genunchi, pe el nu l'a strâns nimeni în brațe și el n'a cunoscut în copilărie sărutul dulce de mamă și 'mbrățișarea ei pătimasă. De șase ani de zile, în vremurile de mărire, la 1848, el a trecut prin anul acesta de groază singur și orfan, sub aripile străinilor.

În vorba lui potolită, cum îmi povestește de anul acesta, simțesc tremurarea dragostei de neam, iar în glasul lui dulce, cu care 'ncepe să-mi cânte domol:

„Strigă Bărnuțiu din Sibiu,
„Că Ardealul nu-i pustiu...“

simțesc cum se desfășoară ceva măreț și sublim, o luptă dumezeiască și sfântă, dată de oameni mari cu inimi uriașe...

Jăratecul roșu parcă răde demonic pe vatra ferbinte și butucii umezi prinși în gura

focului, țiue subțire și îndelungat. În cuprinsul odăitei scumpe dela țară, care cuprinde în strâmțul ei atâta mulțumire nemărginită, încetul cu 'ncetul se formează sufletul meu neprihănit de copil, în povăța cumințe a celui mai scump părinte și se umple cu dragostea de neam în poveștile lui despre trecutul năstrușnic și plin de glorie...

O, sfântă și dulce copilărie! Cum te rechem în noaptea asta cu lună, de-aici din depărtare, din mijlocul străinilor cu sufletul negru... Tu-mi apari duioasă și plină de nețărmurit farmec, făcându-mă să te simțesc din nou prin toate vinele mele și prin tot trupul meu cuprins de fiorii dulci ai amintirii... Mă faci din nou să te trăesc și-mi revoci în închipuire toate poveștile tatii din serile de iarnă, toate cântecele lui de demult, cari îi plăceau așa de mult să mi le fredoneze cu glas potolit. Cântecele despre răpirea Basarabiei, despre luptele tribunilor dela 48, cântecele duioase naționale, pe cari le 'nvățase 'n școală și le cântase în tinereță cu colegii săi la conferențele învățătoresți. Din potopul amintirilor mulg acum frânturile cântecului:

„Strigă Bărnuțiu din Sibiu,
„Că Ardealul nu-i pustiu...“

și mă opresc o clipă la numele acesta: *Bărnuțiu*, care în sufletul meu trăește în măreția copilăriei încă...

Simion Bărnuțiu, un nume care reprezintă întreg avântul unui neam, toată puterea lui rudimentară de viețai, toate visurile și aspirațiile și toată îndărăria cu care trebuie să lupte Românul pentru dobândirea drepturilor sale. În el se

concretizează cel mai perfect tip din câte cunosoc, al *luptătorului neînfrânt*, care nu cunoaște șovăire, nu cunoaște oboseală, nu cunoaște intimidare și desnădejde, nu cunoaște în lupta politică, decât o lozincă: *națiune liberă, cu națiune liberă!* Da, să discutăm chestia uniunii cu Ungurii, dar numai dupăce vom fi zdrobit minciuna de veacuri din *Approbatăe și Compilatatae*, numai dupăce vom fi șters, prin înșasă puterea noastră, rușinea și ocara, că pe pământul scumpei Transilvanii *noi* am fi de vânturi aduși!

Fanatic la vorbă, Simion Bărnuțiu eră omul, care ideile sale și le propagă cu atâta avânt, cu atâta căldură, că ascultătorii se 'nrolau sub drapelul său cu îndărărie și cu împietrire, chiar când ideea pentru care pledă, eră poate greșită în temelia ei. Răposatul Gh. Panu spune, în ale sale „Amintiri“, că Simion Bărnuțiu avea faima de om foarte învățat și cu atâta trecere, că eră extraordinar de mare lucru, să te poți apropia de dânsul.

Și cu toate acestea de nimeni pe acele vremi nu eră întreg neamul nostru mai apropiat, ca de sufletul lui Bărnuțiu. Cuvântarea sa de pe *Câmpul-Libertății* a luminat ca fulgerul în întunecatul nopții, gesturile sale au arătat drumuri și ochii săi au dat la 40.000 *credință și tărie, îndemn și fanaticism.*

Un bărbat providențial care într'o vreme de nesigurantă — când un Caesar Boliac, un Bălcescu, și alți emigranți de peste Carpați, induși în greșală de vorbele mincinoase din manifestele streinului, care a fost întreagă viețaa sa răzvrătitor și calculator, cercau să ne întovărășească cu cei ce ne prigoniau, — a știut să ne arate mai mult decât toți prietini

„Academia Română” din care V. Mangra a fost dat afară în luna trecută, iar la poarta ei bătut de studenții universitari. — Pe scaunul în care a șezut nefericitul călugăr transfig, e pus azi un bilet cu cuvântul: „Mort” și în acel scaun nu va mai ședea nimenea. — Propunem să fie *ars* și în locul lui făcut scaun nou, așezat cu o sărbare potrivită, ca spălarea unui loc de o pată nefericită!

săi de luptă, calea adevărată, și să ne formulze lozincă: *națiune liberă cu națiune liberă!*..

Acum la 50 de ani dela moartea sa, și 106 ani dela naștere, mă gândesc la viața lui, ca la o forță vecinic activă și ca la tipul, cum trebuie să fie un fruntaș al neamului nostru pe aceste plaiuri: *fanatic și neobosit!* Mă gândesc și îndrug domol cântecul lui cu o nuanță caracteristică de nădejde în melodie, cântat de demult, pe care îl auziam așa de des cântându-se, în serile de iarnă, în căsuța copilăriei mele curate. Simțesc cum se închiagă în versul acesta:

„Că Ardealul nu-i pustiu!...”

credința poporului nostru în puterea sa de viață, credința într'un conducător mare al său, dela care așteaptă mântuire și desrobire. Și, nu știu cum, pe ochi mi se lasă parcă un păianjenis, că nu văd azi nicăiri pe aceste plaiuri un Simion Bărnuțiu al vremilor nouă, care să ne strige din nou:

„Că Ardealul nu-i pustiu!...”

că Ardealul are stăpâni și e bogat și e *al nostru, numai al nostru, și-n vecii vecilor numai al nostru!*

Radu Mărgean.

Sculptorul Pavelescu

este un artist fericit... Această impresie ne-a făcut-o, când am avut norocul să-l vedem, în mijlocul creațiilor sale din orașul-parteor al Italiei, bătrâna și vestita *Florență*. S-a făcut să înțrăm în sanctuarul Domniei sale seara, la o oră târzie, când Arnul eră descătușat de zgomotul zilei și cetatea Medicilor dormită cu respirări domoale în umbrele nopții, când spiritele marilor maestri ai Renașterii, ieșiseră la sfat în jurul statuiei lui Dante din piața bisericii S. Croce, și austrul noptatec fredonă sonetele lui Petrarca în jurul Campanillei lui Giotto... Aduseserăm cu noi lumini, pe cari le-am aprins la poartă, și am intrat cu sfială, ca nește închinători în o tindă de biserică. În frunte

eră maestrul, dnul Pavelescu-Dimo, a cărui față se transfigurase parcă, ca fața unui preot, care se apropie de altarul jertfelor sale sfinte. Sub lumina pâlăitoare a făclilor, ne-au răsărit în față o mulțime de figuri albe, de toată mărimea, cari, cu toată străinătatea în care ne aflăm aici în mijlocul Italiei, nu ne sunt străine... O, nu! Iată bustul sculptorului Georgescu, profesorul iubit al dlui Pavelescu, ne învăluie cu priviri de părinte de pe soclul său, voind parcă să coboare să-și salute nepoții dela Carpați, cari nu au pregetat să cerceteze penaiții neamului, înființați aici cu pietate de delta măiastră a unui artist de acelaș sânge cu noi. D. Pavelescu stă alături, lângă maestrul său, și cu o caldă duioșie ne evocă clipe trandafirilor din trecut, când profesorul Georgescu îi turnă în suflet nădejdi în biruința talentului și a stăruinței:

— Pasă, dragă băete, și vei izbui!

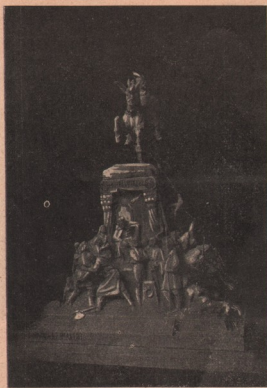
Și domnul Pavelescu ține cu sfințenie, cu aprindere, la

Sculptorul Pavelescu Dimo.

Monumentul Independenței din Craiova; de sculptorul Pavelescu Dimo.

Proiectul de Monument lui Mihai Viteazul la Craiova; de sculptorul Pavelescu Dimo.

cuvintele profetice ale profesorului său. Izbânda domniei sale ne grăbește nouă acum.

...Iată, mai departe, ostași de-ai Plevnei cu arma la picior, sau aplecați pe țeava tunului, pândind mișcările dușmanului de peste Dunăre. Recunoaștem chipuri de căpitani și generali, cari cu palma pusă pod la frunte, cercetează efectul celei dintâi ghiulele trimisă dar Turcilor în Războiul Independenței. Sus, pe vârful colină, generalul generalilor, Măria Sa Vodă Carol, cu capul descoperit, salută schiza vrăjmașă, care-i cântă la ureche, exclamând:

— „Asta-i muzica care-mi place mie!”

Și, monumentul Independenței, desvălit înainte de trei ani la Craiova, ne robește sufletele, în cea dintâi formă a sa, aici în officina artistică, unde s'a plămădit. Gipsul e proaspăt parcă, și vedem în cutele hotărâte, tari, frământarea mâinei creatoare.

Pe alte socluri, spre adâncul salei, alte figuri din istoria neamului nostru. Două proiecte grandioase pentru două monumente lui Mihai Viteazul, unul contemplat la Călugăreni, altul la Craiova, cuibul originar al marelui Cuceritor. Mihai apare, pe culme, ca un virtuos al sabiei, ca un vultur năpraznic în luptă cu furtunile văzduhului, iar jos, în basorelieful, verzișorii și căpitani săi cutropesc gloatelele de iceniceri ale lui Soliman, năpraznicul. Mândre podoabe pentru o țară, care-și prețuiește trecutul și înțelege să aibă altare de cult eroic în cuprinsurile sale. Durere că aceste creațiuni superbe încântă până acum numai pe oaspeții artistului nostru din Florența... Înșuși Prințul Carol al României s'a oprit clipe multe în panteonul domnului Pavelescu, cu prilejul drumului său în Italia.

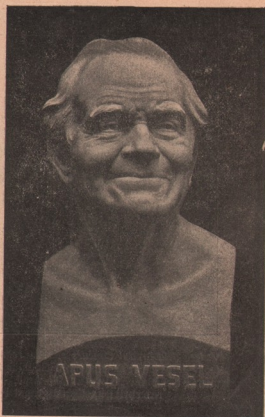
În altă sală, mai în fund, găsim sanctuarul intim : busturi de tot felul, studii, proiecte, lucruri modelate în ceasurile

de reverie ale maestrului, ca admirabilul studiu: „Apus vesel”, care a câștigat domnului Pavelescu recunoștința și aprecierea înaltă a cercurilor artistice din Paris și din alte centre mari ale apusului. Un moșuleț în toamna vieții, căruia maestrul i-a înveșnicit pe față un suris de fericire, cu toate crețele unui trecut de trudă.

Sculptorul Pavelescu se poartă dela o creație a sa la alta, cu fața luminată, cu ochii calzi, ca un părinte fericit care-și mângăie feții. Găsește la fiecare un cuvânt de amănunt, o lămurire, cari fac ca aceste figuri de gips și de marmură, să pară o lume reală, tot a-tâtea ființi, cari ne zâmbesc, ne grăiesc, ne îmbărbătează, după atitudinea care a licărit în sufletul maestrului în clipa creației. Un om fericit, în familia, între penajii săi, pe cari îi dădăcește, le stoarce sentimente, le dă suflet, le dă grai, profetic, duios, ori patriotic, după menirea pe care o au.

Proiectul monumentului Mihail Viteazul, premiat I, între 18 proiecte, concurs internațional; de sculptorul Pavelescu Dimo.

„Apus Vesel” cap de expresie în marmoră, în posesia M. S. Regina Elisabeta; de sculptorul Pavelescu Dimo.

Să fi în Florența, să ai urechi și inimă pentru atâtea simțiri câte pot umplea un suflet de artist, să ai puțința să însufletești cu mâna ta o lume care ți-e scumpă ție și neamului tău, iată fericirea pe care și-o cere un artist!

Domnul Pavelescu-Dimo astfel ni s'a înfățișat. Și, sub acest raport, îl găsim că e un artist fericit!

E fiu al Regatului, trăiește în Florența de mulți ani, lucrează după îndemnul suflului său. Arta sa e recunoscută de conaționali și străini. Domnia-sa e o dovadă vie, că atunci când e vorba să eternizăm trecutul nostru, nu e nevoie să ne adresăm străinilor, căci neamul nostru are artiștii săi, cari în creațiunea lor își iau inspirația prin prisma suflului românesc, care i-a născut.

...Eră târziu ceasul din noapte, când ne-am desfăcut de lumea scumpă a domnului

Pavelescu-Dimo. Văpăile torțelor noastre înflăcărau fruntea lui Vodă Carol dela Calafat și țevile tunurilor dela Dunăre. Am prins încă odată zimbetul cald al moșulețului din „Apus vesel”, apoi, încântați de cunoștința simpaticului maestru, am ieșit în noaptea dulce, plină de stafii, a Florenței adormite.

Florența, 26 April n. 1914.

A. L.

□ □ □

SPORTIȘTII ROMÂNI LA ORĂȘTIE

Duminecă la 31 Maiu n. s'a ținut la Orăștie primul concurs sportiv rom., la care au luat parte cluburile sportive ale tinerilor noștri din Budapesta, Cluj și Arad. Producțiunile bravilor sportiști au reușit peste așteptate. Programul s'a început cu jocul de *football* între clubul studenților din Pesta: „Petru Maior” și clubul sportiștilor dela Arad: „Gloria”. A fost un joc splendid. Pestanii au câștigat *trei* învingeri, Aradenii: *două*.

În *duel* sau *distins* dnii: Mircea Prișcu, Clorogariu T. Prișcu și D. Nicolae.

La *gimnastica la aparate* (sul și paralele), dnii: Oprean, Teclu și O. Salvanu.

La *trântă*, greutatea de fulg: dnii: Ilara, Manu și Isaic, greutatea de mijloc: 1. Virgil Salvanu, 2. dl Dulhas; greutatea mare: 1. Ovid Salvanu, 2 T. Prișcu.

Cu un *match de box* între Virgil Salvanu și T. Prișcu s'a sfârșit concursul sportiv român din Orăștie, cu rezultat: 1. Virgil Salvanu, 2. T. Prișcu.

Judecătorii prestațiunilor au fost dnii: *Colonel de Herbay*, Dr. Aurel Muntean și Gavril Deac, maestrul de duel al tinerilor univ. din Cluj, — „Gloria” dela Arad a venit sub conducerea dlui prezident adv. Dr. Crișan.

Tot cu ocaziunea sărbărilor sportive a avut loc în Orăștie, la inițiativa însufleșitului protector al mișcării sportive la noi, dl *Colonel de Herbay*, o consfățuire, unde s'a pus la cale „Federația Cluburilor sportive rom.”

Arăzăm pe paginile următoare câteva vederi dela sărbările sportive din Orăștie.

□ □ □

Vedere dela întâiul Concurs sportiv român, ținut la Orăștie în 31 Maiu 1914: Rândul de sus (costumul închis) sunt membrii clubului „Petru Maior” din Budapesta, cei din jos (în alb) sunt membrii clubului „Gloria” din Arad. — Intre aceste două cluburi s'a dat frumoasa luptă de football, câștigând grupul Petru Maior trei, iar „Gloria” două învingeri.

Ciudățeniile luminii.

Astronomii și alți cetitori ai corpurilor cerești, nu văd nici odată cerul așa cum este, cu toate că îl studiază mereu. În adevăr, printr'o ciudată înșelăciune optică, stelele nu sunt așa cum ne apar în momentul când le privim, ci fiecare din ele ni se arată, așa cum a fost *atunci* când raza de lumină a țâșnit din corpul său! Această rază, până se

ajungă la noi, călătorește cu atât mai mult timp prin spațiu, cu cât a plecat dela o stea mai depărtată!

Lumina dela *lună* ne vine într'o secundă și un sfert, astrul, nopților fiind vecinul nostru cel mai apropiat.

Lumina dela *Soare*, vine aproape 8 minute.

Razele trimise de *stele*, cari sunt toate mult mai depărtate de noi decât *Soarele*, și care se găsesc împărțiate la toate depărtărilor în im-

părăția astrelor, ne vin într'un timp potrivit cu depărtarea lor.

Astfel ca pilde: în 1914 vedem pe strălucitorul *Sirius* în starea în care se găsea el în 1905. căci atâta e el de departe, încât lumina pornită dela el în 1905 abia acum în 1914 ajunge la noi, iar cea care acum pornește dela el, e pe drum și vom vedea-o abia peste 9 ani! Dar să presupunem că luceafărul acesta a fost nimicit în cursul anului trecut

Dela concursul sportiv: Fotbaliștii în luptă, la aținerea în calca loptei.

Vedere dela întâiul concurs sportiv român, la Orăștie: Duelul. Peste duellantul dela dreapta se vede dl colonel de Herbay (cu semnul x), iar între combatanți dl G. Deac, maestrul de duel, instructorul celor dela Cluj, că jur având scrisoare în mână. La stânga dlui Herbay e primarul orașului, dl Andrae; la mijlocul chipului dl căpitan Florian, la dreapta dsale dna Andrae, soția primarului orășenesc, apoi dna căpitan Florian, etc.

de vre-o întâmplare cerească: noi tot am mai putca să-i vedem strălucirea până în anul 1921. Abia atunci ar sosi la noi cele din urmă raze de lumină pornite azi dela ei!

Astronomii cari îi cercetează cu de-amănuntul lumina în spectroscop, vor tot descoperi elemente, care au încetat să mai existe de fapt!

Frumoasa stea Vega, regina nopților de vară, ne apare acum, așa cum eră în secolul trecut, pe timpul

Expoziției Universale din Paris dela 1889! Iar Steaua Polară sub înfățișarea pe care-o aveă în 1867.

Alte stele ne duc îndărăt încă cu mult mai mult timp și spațiu.

Undele luminoase se pot asemăna destul de bine cu cele ale sunetului și ale apei. Lumina se transmite prin eter, care se presupune că se află și dincolo de atmosferă, atât de repede, încât face într'o singură secundă 300.000 km. Ea aleargă deci

de aproape 10 milioane de ori mai repede decât trenurile și aeroplanelle noastre.

Trei trenuri, cu iuțea de 70 km. pe oră, plecând fiecare în acelaș timp, unul din Marsilia, un altul din Lion și un al treilea din Dijon, ne-ar aduce vești la Paris, fiecare din punctele lor de plecare: în 12 ore 19 m., 7 ore 19 m., și 4 ore 30 m. Dar undele luminoase nu fac deloc astfel. Razele plecate în aceeaș

Dela concursul sportiv: Publicul privind producțiile de gimnastică.

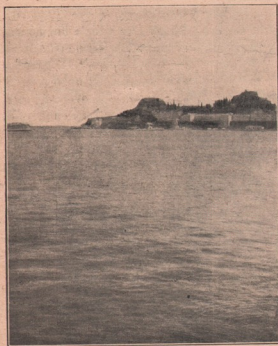
Din excursiunea de studiu a studenților români brașoveni: în drum spre Italia: La Constantinopol; pe bordul vaporului „Regele Carol I.” (Fotografie de A. Voinea)

clipă dela diferite stele, rămân pe drum mai mult sau mai puțin timp, și suntem despărțiți de întâmplările cerești, prin timpul pe care-l întrebunțează lumina, pentru ca să străbată spațiul și să ajungă la noi ca să ni le povestească.

Aceste observări se aplică natural și la Soarele nostru; pentru ca lumina lui să ajungă la surorile lui, la stele, întrebunțează un timp cu atât mai îndelung, cu cât drumul ce-l are de făcut, e mai lung. De exemplu, pentru ca să ajungă la *Aldebaram*, care strălucește nu departe de *Pleiade* (Cloșca cu pui), îi trebuie să facă o călătorie lungă de 21 de ani. Dacă în aceste îndepărtate regiuni, ar există planete locuite de ființe având la îndemână puternice ochi, în stare să vadă ce să petrece pe *Soarele* nostru, ei nu ar vedea întâmplările de acum, ci pe cele de acum aproape un sfert de veac. Iar altele de timpuri mult mai îndelungate, de sute de ani.

Cu adevărat poezia lui Eminescu:

La steaua care-a răsărit
E-o cale atât de lungă,
Că mii de ani i-a tribut
Luminii, să ne-ajungă.

Excursiunea studenților Brașoveni: în drum spre Italia: O parte din insula *Corfu*, privită de pe vaporul „*Graz*”.

Excursia studenților Brașoveni în Italia: Veneția: Biserica „*San-Marco*”.

Poate demult s'a stâns în drum
 În depărtați albastre
 Iar raza ei abia acum
 Lucii vederii noastre.

Icoana stelei ce-a murit,
 Incet pe cer s'a suie...
 Eră, pe când nu s'a zărit!
 Azi o vedem, și — nu e l..

RÂNDURI MĂRUNTE

„10 Maiu“ a fost sărbăt ăstan la București cu o strălucire mai rară ca altă-dată, și s'a legat de el amintirea alor două fapte de mare însemnătate: *Inaugurarea „Fundatiunii Universitare Carol I.”*, așezată într'un splendid palat înălțat în fața Palatului Regal, — (în numărul viitor al „Cosinzenei“ aducem chipul mărețului palat și istoria inaugurării lui, rămasă din acest număr, având atâtea alte vederi actuale). — apoi: sfințirea alor 40 drapele pentru 40 de regimente nouă ale Țării, prin ce armata țării a crescut în chip însemnat. — A fost o zi memorabilă, — căreia cineva i-a mărit faima, prin arborarea unui mare steag național și la noi în Ardeal, pe catredrala dela Blaj..

Excursia studenților brașoveni în Italia: Florența: „Fântâna lui Neptun” (de Ammanati) în Piazza della Signoria. — (Fot. A. Voina).

Excursia studenților brașoveni în Italia: Florența privită din Piazzella „Michelangelo”. — (Fot. A. Voina).

Studenții brașoveni ai școlilor superioare române, fac acum de mai mulți ani foarte frumoase excursii de studiu prin țările vecine, — îndeosebi în Italia, leagănu al tător amintiri mari și pentru noi Românii. Mai anul trecut au fost în Grecia. Astan, sub conducerea alor 3 profesori, au trecut peste Constantinopol la Italia. — După chipurile date în numărul trecut despre studenții din Focșani în o asemenea excursie de studiu, ne face o plăcere a da în numărul de față al „Cosinzenei” mai multe vederi din excursia de studiu a studenților brașoveni făcută luna trecută. Fotografiiile ne sânt trimise de unul din excursioniști, tinerul A. Voina, fotograf amator, care

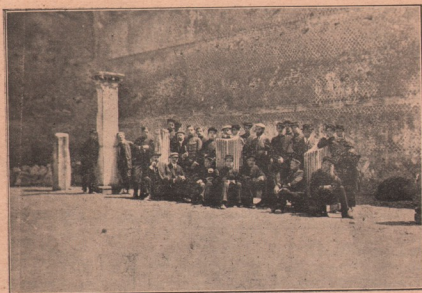
le-a prins însuși în decursul frumoasei și instructivei excursiuni. Sânt astfel de excursii de cel mai mare preț pentru lărgirea cunoștințelor tinerimei.

— *Rugăm stăruți între cunoșcuiți D-voastre a abona revista „Cosinzeana”, care, precum vedeți, face mari sfertări și însemnate jertfe, a aduce vederi foarte interesante și cetiri altele, plăcute Celor ce trimit 6 cor., abonament pe jumătatea a doua a anului de față, le-o trimitem deja de pe acum (daci 1 lună de zile pe de-a-supra.)*

Căt au încasat teatrele din Paris, într'un an de zile? După cifrele statistice oficioase publicată acum de cuiând, teatrele Parisului au încasat anul trecut, peste șasezeci și nouă milioane franci. Mai mult cu trei milioane ca în 1912 și cu zece milioane mai mult ca în anul 1911. E interesant că, Cinematografele au avut cu mult mai mari venituri ca teatrele. Cinematografele din Paris au încasat peste nouă milioane, față de șapte milioane din 1912. Teatrele subvenționate de stat însă au avut întrate, cu un milion mai puțin ca în celalt an, în loc de zece milioane, au încasat abia nouă. Venitele teatrului Comedie Française au scăzut cu jumătate milion, ale Operei cu un sfert de milion, asemenea venitele Operei comice.

Directorilor de teatre le dă mult de gândit desvoltarea repede a cinematografulor.

Telefonul înlocuind trezitorul. De vrei azi să te scoli de dimineață, să nu întârzi de tren nu

Excursiunea studenților din Brașov, în Italia: La „Villa Hadriana”, lângă Tirol. — (Fot. A. Voinea).

mai e lipsă să te îngrijești de orologiu, care să te scoale, căci slujba asta ți-o face și telefonul! Să înștiințezi domnișoarei dela poștă numărul telefonului și să-i dai porunca: Domnișoară, să mă trezești la trei dimineață! Să vezi cum sai din pat, la ora anumită, din somnul cel mai adânc și alergi la telefon să-i astupigura, că de nu te asurzește!

Așa-i acum în orașele mari, telefonul nu se folosește numai pentru vorbit, ci e un excelent mijloc și pentru a trezi oamenii din somn. Se înțelege, serviciul ăsta nu ți-l face statul gratuit; pentru o trezire ai de solvit taxă de 30 *șil*. Așa e în Londra, așa în Paris și, mai nou, chiar în Pesta, unde de când se folosește lelefonul drept trezitor, lumea e colosal de indignată. Căci, ce se întâmplă acolo? Domnișoarele dela poștă tot într'una greșesc numerii! Se vede, cele din Pesta sunt mai distrase ca în alte părți. Din greșala lor se întâmplă apoi, că telefonul adese-ori trezește pe cei ce nici prin minte nu le-a trecut să se scoale de dimineață. Dar se face și abuz de noua întocmire: Mulți din răz-bunare, ori ca să păcălească pe cutare, îl dau pe mâna telefonului. Dimineață apoi, zbărr... telefonul, — de bietul om, cându-i somnul mai dulce, speriat, sare cuc din pat!

O nouă revistă literară. Primim o nouă revistă literară „Doina”, ce a început să apară la București, deocamdată lunar, iar dela toamnă începând, de douăori pe lună. În numărul prim vedem articole încălitate de *Dr. Ion Urban Jarnik*, *N. Zaharia*; poezii de colaboratorii nostri *I. U. Soric*, *Vlădescu-Albesti*, *Vol-*

bură Poiană, *Mihai I. Procopie*; cugetări inedite de *Eminescu* și proză de *D. Iov*. Abonamentul pentru Austroungaria 6 lei pe an. Redacția și administrația: București, Str. Domnița Anastasia No 9.

Cărți primite la Redacție:

V. Demetrius: Sonete. Prețul c. 1:50. Din „Publicațiile Partidului Național Român”: *Legea nouă despre alegerea deputaților*, 2 exemplare, à 50 și à 20 bani broșura.

Recomandăm tuturor bogatul catalog de cărți literare — noi și vechi — ce se trimite gratuit la cerere de către librăria editoare:

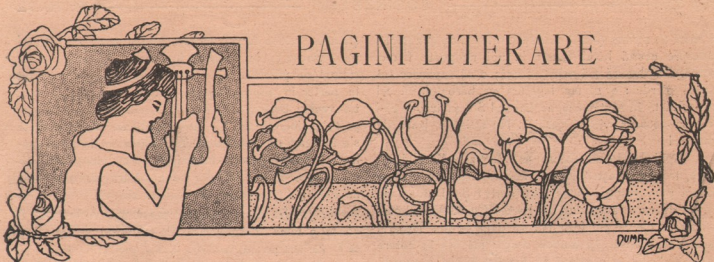
Nicolae O. Petroff.
Bărlad—România.

SCOARȚE pentru „COSINZEANA”: Abonații nostri cari doresc să aibă scoarțe pentru revistă pe anul 1913, sunt rugați să binevoiască a ne trimite suma de cor. 2:20. Scoarțele se expediază îndată după primirea banilor. □ □

Excursia studenților brașoveni în Italia: La Roma: Pe treptele din afară ale Bis. S. Petru. — În mijloc: Dl prof. Dr. Ios. Blaga (Brașov); la dreapta dânsului: Dl prof. Ciortea (Brașov); la stânga: Dl prof. Procopoviciu (Cernăuți).

PAGINI LITERARE

Sonet.

*În noaptea asta limpede de vară
Mă simt așa de trist și abătut —
Am plâns cu capu 'n mâni și 'n am știut
De ce o fac, dar știu că mai amară,*

*Mai grea durerea 'n suflet s'a făcut:
Și stau cu capu 'n mâni ș'as plânge iară.
— E lună sus și multă pace-afară,
O lună-i sus cum nu s'a mai văzut.*

*Castanii 'n drum se 'nșiră plini de floare;
Par uriașe feșnice-argintii
Purtând pe brațe sute de făclii. —*

*Dormi, suflăte, și uită ce te doare,
Închideți-vă ochilor ce-ași plângi.
Că 'n feșnice făclile s'au stâns.*

ECATERINA PITIȘ

UF, BĂRBAȚIII!

— MONOLOG —

(Fetița, fumând o țigaretă, șede în fotoliu și cotește un roman cu scoartă roșie).

„...și Artur scoțând mânușa, o izbi în fața prințului. (Aruncă cartea pe masă). Admirabil! Vezi, atâta e sigur, că mie, dacă aș fi bărbat, grozav de multe mânuși mi-ar trebui! Doamne, ce ștrengar aș mai fi eu! E chiar pagubă, că sunt așa de puțin prinți!

(Sare în picioare. Plângând). Dar la adică de ce nu m-am făcut eu ficior? (Cu glas regulat). De bună seamă sunt jertfa unei greșeli: eu sunt gemeșu cu fratele lonel, eram culcați vecinic în acelaș leagăn, și de bună seamă ne-au schimbat cumva. Asta o dovedește și faptul, că lonel... e un lasă-mă să te las. (Imitând). „Mamițică, măța se uită la mine!“... cu un cuvânt e un fel de... de domnișoară, — iar eu... ei, uitându-mi numai la mine!

(Iarăși plângând). De ce nu m-am făcut eu ficior? (Cu glas regulat): Ce altă soartă au ei! La ei se începe îndată din fașe. Pofțiți numai și vă uitați la împărați!

Ce vedem? Se naște o princesă, nici o anărăță de capsă! nu mai prădează petru ea; vine prințul, — îndată răsună 101 de împucături de tun! Asta-i vestita complezantă față de secul frumos? Spuneți, se cade așa ceva, a vesti astfel în lumea largă, că domnișorul e mai mult decât domnișoara? Încă noroc, că la omenii de rând lucrul acesta nu e la modă. Bietul tata, cu cei 11 băieți ai lui, nu știu zău, de unde ar scoate din amărăta-i leafă de slujbaş, banii pentru 1111 gloanțe de tun, — ca să nu mai amintesc și praful de pușcă necesar.

Apoi văzut-ați DVoastră tată cu ficior? Așa-i cât e de mândru! Iar dacă tinerul părinte începe cu față, îndată are lipsă de mângăiere. Cu aceea se scuză: „De, tot omul cuminte începe cu fată!“ Deși nu-i adevărat: eu am celți în ceva legendar francez pentru școalele elementare, că omul cuminte nu are nici fete, nici ficiori!

Și-apoi îndată ce iasă domnișorul din fașă, capătă cal, pușcă, sabie, — iar noi... păpușe... și vase de tinichea, să ne jucăm de-a fierțul! Brrr! Ca și când nu am avea destulă vreme să fierbem când vom fi cucoane.

Nu peste mult domnișorul iasă la cotcă, la bumbi... spuneți, ați văzut DVoastră vreedată dșoară jucându-se cu bumbi pe stradă? O, sfântă egalitate, când va veni împărăția ta? Pe noi ne pun la pian, să facem deprinderi de degete... în veacul al 20-lea... când pentru 20 de bani, sau în schimbul aruncării unui bumb de forma banului, pianul-automat îți cântă bucățile cele mai clasice!

Și ficiorul poate fugi, se poate uce prin arbori... Eu, dacă văd o veveriță, îmi vine să plâng, căci îndată îmi vine în minte: câți plopi sunt pe lume — și nu mă pot urcă în nici unul din ei!... Dar huțutul în turn pe funia clopotelor... pe o fereastră ieși, pe cealaltă intri... — firește în haină: reform! Vai, ce mai ștrengar de prima clasă s'ar fi ales din mine! (Își bagă două degete în gură și fluera). Creanga și... (Priveste sperioasă împrejur). Vai, numai de nu m-ar auzi mama! Vedeți, nici injură nu poate omul cum îi place!

Pe dșorul, dacă-i rău, îl bat pur și simplu. Noi nici din asta nu avem parte. „Mă vei croseta de 7 ori jur împrejur!“ Asta-i obicinuita pedeapsă! Iar despre

o leacă de scrimă (Arată) ...despre o leacă de box (Arată) ...despre nescai bătăi, firește la noi nu poate fi nici vorbă. Dar las să mă mărit odată; o să suplinesc tot ce-am pierdut: o să fac legătură cu bărbatul, că cel puțin odată în săptămână, ne batem! Și așa trebuie că-tare monotoană vieață casnică. Nu strică o leacă de variație!

Apoi la domni sosesc anii curtizatului. Noi, firește, trebuie să așteptăm ca răbdare, până ce dlor se îndură prea grațios, să ne facă curte! Și și atunci de ce fel de curte avem noi azi parte! Cu cât eră altcum și numai câțiva ani înainte... în evul mediu. Dșoara, dacă se plictisea, își arunca simplu mânușa în cutare graziș de lei și cavalerii se îmbulzeau să i-o scoată. Azi...!? În anul trecut mi-am scăpat o mănueș albă de glas în cotețul găinilor, și ce credeți, dintre cavalerii mei — deși erau atunci tocmă zece de față — a intrat cel puțin unul să mi-o scoată? Aș!.. Mi-au scormonit-o cu bețișoarele — am avut ce curăți la ea!

Să stăm însă strâmb și să judecăm drept! Azi nu e lucru ușor a face curte cuiva, fiindcă — spun din propria experiență — cele mai multe dșoare sunt — găscuțe! Suntem rău crescute, mă rog! Dar să poate altfel, când părinții nici în o așa chestie însămnată, cum e creșterea fetei, nu sunt de acord? De pildă tătica susține că: dacă femeea a ajuns până la acel grad de știință, încât nu numai prăjala o știe face, ci știe în caz de ploaie să se tragă și sub streșină — atunci poate părăsi în voce bună cultivarea intelectului, — iar mămică, ea mi-a făcut se termen toate clasele superioare ale școlii de fete. Ei, spuneți acum, care are drept?

Vai, Doamne, multe de toate mai știu și eu, — și totuși nu le pot lua folosul. Pentrucă pe la jocuri e înzădar; cu tema cea mai interesantă adusă din școala superioară de fete, față de domni am îndurat totdeauna fiasco. Mai în zilele trecute de pildă întrebam pe cutare curtizan:

— Ei, dle, ce zici dta despre curbătura eclipsei? Ce poate fi cauza?

S'a înholbat la mine.

— E strâmbă sărăcuța? — întreabă apoi. Vezi, de-aceea n-am văzut-o iestan pe la baluri! De bună seamă reuma a strâmbat-o.

Poftim! Mai vorbește, dacă ai cu cine! A crezut că eclipsa e vreo dșoară, — sireacul!

Dar despre ce am și putea vorbi? La teatru nu mă duc. Adecă scuzați, am min... vreau să zic am greșit. Odată mămică a primit o loje gratis la teatru, și de umplătură mă duseși pe mine, după ce pentru o persoană eră prea mare loja. Se jucă o operetă. Noa, zău n'aș fi crezut, că în teatru se poate omul osteni așa. Mămică adecă dăduse porunca: dacă mă va călca pe picior, trebuie să-mi închid ochii, — iar când mă va boldi în coaste, asta înseamnă: „Afară pe coridor! Asta nu e pentru tine!” Biata mămică, așa de con-

știențios făcuse lucrul, încât a asudat toată de călcatul pe picioare și de bolditul în coaste, — iar eu m-am săturat de plimbat. Încă norocul pe noi, că n'am cezur în parter în mijlocul cutării șir. Nu știu zău, ce-ar fi zis vecinii noștri, dacă tot la 5 minute mă plimbam peste picioarele lor. Cu un cuvânt cea dintâi operetă s'a încheiat eu bandaje reci. Coastele — în urma concucerii binevoitoare a mamei, — mi-au vințit de plăcere, iar ochii — dedați fiind a stă tot închiși, — abia mi-am putut deschide în cealaltă zi.

Așa dar despre ce am putea noi vorbi? Ar fi adecă o temă, despre care am ști vorbi și noi. Știți ce? (Se uită pe ușă, apoi vine înainte, șoptind, cu degetul pe buze). Dragostea! Amorul! Bună temă, și, pe cum am băgat de seamă, îi interesază și pe domni. Și noi ne și pricepem la ea, poate de aceea, fiindcă în școală nu eră între studiile obligatoare!

Cum n-am și ști noi vorbi despre dragoste, când iecare fată, decând e și o șchioapă, până le cea mai înaintată vrastă, e totdeauna îndrăgostită. N-ați băgat de seamă, că și dșoriți din fașa mai bucuros se agată de acela, care — are mustață... Firește, doica face excepție! Continuă apoi în grădina de copii:

(imitând, cu degetul pe gură). Hm! Mie-mi piațe de Tonstantin, că-i îmbăcat fumos. Asa is de stițioși bumbii — dindăiapt...

În clasele primare e mai șireată:

(Ca mai sus). — Da, o să vezi Anituță, că Ștefănică va fi bălbatu meu...

— Vai țe urât e! zice Anicuța, eu nu m-aș măita după iel.

— Tu poastă tu, doaiă tată-său e taie bodat.

Vine apoi gimnaziul; universitatea cu toate facultățile ei, arta și literatura, cu toți cunoștii și necunoștii! Îi iubim pe toți în teorie! În zădar, așa-i creată inima femeiească! Ba am auzit cazuri, — ori credeți ori ba, — când nevasta a rămas și după cununie îndrăgostită în bărbatul propriu.

Da, toate dșoarele sunt îndrăgostite! (Arată spre public); și Dvoastră, stimate Dne și Dșoare, fără deosebire!

Eu, mă rog, sunt atât de iscusită în observarea oamenilor, încât — precum sunt de aceia, cari au dorul să cetească gândurile altora, astfel știu eu găci — simțăminte. Căci cât nu spune și numai câte-o simplă privire! Așa-i că numai de câteva minute am onoarea a stă în fața Dvoastră, și vedeți eu deja aș ști trada secrete.

(Spre dame.) Poștește doar cineva dintre dame, să le spun, care dintre domni a avut fericirea să le câștige grația? (Spre o damă) Poate Dta?... (scuzându-se) Mă rog... nu-i nimic în lucru: căsătoria nu e obligatoare! Ei, să lăsam dar! (Spre un domn) Regret — domnule, că nu ță-am putut face serviciu, — dar vezi, dșoara nu s'a învoit...

Da, toate fetele sunt îndrăgostite — afară de

mine, pentru că eu urăsc bărbații. (Cătră domni) Înzădar vă mirați: eu (Silabizând) vă urăsc pe dumneavoastră! Toți sunteți pe o formă de urăți! Zădarnic protestați: vă cunosc felii!

(Arată spre cuier, pe care se află un palton lung, joben, pălărie de paie, pălărie verde de vânător, o sabie de ofițer și un chipiul).

Avusem onoarea a vă aminti: am 11 frați!

Noi suntem găscuțe, dar dumneavoastră încă sunteți destul de plictoși! Vă puteți ascunde cu curtizatul de felii următori:

(Merge la cuier, îmbracă paltonul, pune pălăria de paie, în mâna stângă cărți, în dreapta țigaretă aprinsă).

La amiaz, pe strada lungă (eventual pe corso) eu și mama. Vine gimnazistul.

(Ridicând pălăria cu glas plîgăiat) — Sărut mâine, V'ate și sculat? Și totdeauna împreună? Adevărat, așa e și mai bine! Drept are poetul, când zice: „Unde-i unul, nu-i putere, la nevoi și la durere; unde-s doi, puterea crește...” și așa de dimineața? Ah, mie îmi place mult dimineața, căci drept are Eminescu, când zice: „Mai am un singur dor, în faptul dimineții să mă lăsați să dorm...” Cu spirit, ai? Știți că eu încă fac poezii: mai multe mi s'au primit la societate. (Din când în când trage din țigaretă, să uită împrejur, să nu-l vadă cutare profesor. În mers intruna schimbă pasul zicând: — Astăzi iarnă, nota bine, am învățat să dansez).

— Dar acum mă depart și totodată mă depart, căci bine zice Cicero „De officiis” cap. 3 etaj 2, vreau să zic... dela șir 2 până la 3: „Cine se duce, — se depărtează”! (ridică pălăria).

Și vine după fel — iuristul...

(Depune cărțile și la pălăria de vânător).

— Sărut prea micile și dalbele mânuțe! (Se oprește mirându-se) Ei, Relică, dar știi cât te-ai făcut o broscuță tare drăguță! Stimată Doamnă, am onoare a te provoca, să te grăbești cu adunarea zestrei, căci dacă Relica continuă în chipul ăsta, azi mâne o să mă vedeți intrând cu inelul de logodnă. Dar și până atunci me duc să mă culc, că-s grozav de somnoros: toată noaptea am bicherit. Ah, e foarte grea viața asta de jurist! Sărut mânuțele Doamnă! (fi dă un ghiold feței șoptind) Reli, vrei un roman de Zola? Pa, drăguță!

(Notă: Aici poate figura cutare tânăr cunoscut, imitându-i frazele și accentuarea. Apoi:)

Și acum vine „craiu” bătrân, cu picioarele lui pline de reumatism. (Își pune jobenul și monoclu. Răzîmându-se pe bătă! Ridică pălăria).

Ah, Kistihand! Kistihand! Reli, ce bine cauți afară! Așa îți-s ochii de negri, ca ridichea cea neagră! (Salută la parte) Kistihand!. Jourul... Casina... (Pipăindu-și piciorul reumatic Sss!... Scuzați! Pardon!... Kistihand!

(Cu voce regulată.) Și ne părăsește. Dar îi ia locul dl sublocotenent. (la chipiul, leagă sabia, în umblet cosește cu piciorul drept, salutând).

— Ah! Kistihenn... Sehr schön!.. Regimentul...

Reglaman... turful... (Salută la parte) Sieua!.. Sieua!.. Kistihenn!

(Se oprește în fața publicului) Uf, ce m-am ostenit. Dar sunteți, nu am dreptate? Domnilor... domnilor... ei, nu sunteți așa? Vai, de-aș fi eu ficior, ce altcum așa face-o! (Spre domni). Și încă Dvoastră vreți să ne batjocoriți pe noi! Nici nu tăgăduiți! Știu chiar și un cupleu despre noi. (Depune chipiul, sabia; ia jobenul și monoclu, cântând).

Astăzi câte sunt pe lume,

Toate sunt falsificate:

Pănea, untul, mierea, vinul...

Și mai știu eu câte toate.

Din cartofi să face pânea,

Untul alb din margarin,

Cu rețete din potică,

Se produce bietul vin.

A falsifică femeia

Cui mai trec-ei deci prin fire?!

Nimănu, fiindcă dânsa

Este falsă dela fire!

Da, așa cântați Dvoastră despre noi! Dar stimăți Domni, vă știu da și eu răspunsul! Ascultați numai, o să vă vorbesc îndată în numele femeilor:

(Depune hainele bărbătești și cântă):

Biată fată, ce mai zile

Ți s'au dat ca să ajungi:

Astăzi măritișu-atâră

De grosimea unei pungi.

Poți fi oarbă, poți fi șchioapă,

Cocoșată chiar de spate,

Numai punga fie plină:

Ea le 'ndreaptă bine toate.

Mai de mult, în alte vremuri

Luau fata pe parale...

Azi e lumea chiar întoarsă,

Căci azi domni-s — de vânzare!

Ei, domnilor, ce ziceți la asta? Vă rog declarați-Vă, n'am eu dreptate?

Nu, nu m-aș mărita, nici să mă lege cu funia!
(Un aranjier îi aduce o telegramă). Ce-i? O depeșă!
(O desface și citește).

— Am trecut cenzura de avocat. Relică, fii-mi nevastă! Răspuns telegrafic aștept cu revolverul în mână.

Răspuns plătit...

lonel.

— Verișorul lonel! Dar a nebunit băiatul? Mă peștețe pe sarmă! Trebuie, că i-e tare urgent lucru! Și-mi depeșează aici, la pretrecere!

În săptămâna trecută a fost la noi și deodată... fără de nici o introducere, m-a îmbrățișat și mi-a dat o sărutare încât mi-au țiuit urechile. Numai atâta vreme mi-a rămas, ca să-i trag o palmă, pentru că îndată a și fugit.

Și acum ce să fac? Iubescu-l? De-aș avea cel puțin de cine să întreb??

Nu-i urât băiatul! (Gânditoare) Ba, se pare a fi chiar frumușel!... Ba... hotărât e frumos! Și arată sâr-

tarea) aceea... și (arată telegrama) pășirea asta obraznică... denotă un caracter hotărât... bărbătesc!

(Gânditoare) Sărutarea aceea cu mustă... (la o perie de vestiminte și o sărută; sucind din cap)... Nu... nu... adevărat că și aceea a împuns, — dar totuși a avut cu totu-lui alt gust!

Ei dar, curios mă sint! Ni ni... parcă și eu aș fi îndrăgostită... numai n'am băgat de seamă până acum. (Cetește telegrama)... Ține revolver în mână?... Vai Doamne, la urmă s'a descărcă?! O viață de om am în mână... (Cetește). Răspuns plătit... până la 10 cuvinte... (Spre public). Spuneți mă rog, ce să-i răspund? (Plângând. Ei, spuneți odată!

Bine! Nu-mi pasă... de dragul Dvoastră o face... dar să vadă cu cine are de-a face, nu-l învrednicesc pe nemernicul de 10 cuvinte, ci numai un singur cuvânt îi răspund.

(Se așează la masă, ia peana în mână).

...Atâta că:

„Da“!

(Cortina).

Dr. Armand Vradely — Simion Goganu.

Cum trece timpul...

Cum trece timpul, Doamne, în zborul lui năvalnic
Lăsând în urmă-i doară o dungă de parfum...
...Se naltă 'n ochii-mi dulce cărări umblate cândva
Și-o casă văruită în colțul unui drum.

Păduri și flori și cauburi, tălângile de turme,
Fântâni cu cumpeni strămbe, și ceriul argintiu, —
Îmi vin pe rând în minte fărâșoare locuri
Și-atâta prietini, Doamne, din ani de mai târziu...

Cum ne 'mpărți norocul pe fiecare! Mie
Îmi puse crucifixul la căpătâiu de pat,
Trec și eu ca oricine prin cetețul vieții
Având un rost și-o țintă pe drumul care-l bat.

...Mereu tot mai departe-i poleii tinereții
Ca visurile-i albe și farmecu-i pribeg —
Și-mi vin în minte-atâtea în sara asta rară
Cum rade vântu 'n geamuri și-mi bubue 'n ogeag.

— În clipe de lumină trecutu-i o Domniță
Ce 'mparte spini și roze cu zimbetu-i plâpând,
Sub dragu-i zimbet însă, eu nu știu până astăzi
Să fi simțit în mine ureo rană sângerând...

În nopți senine numai, când bolta-i puf de basme,
Se 'ntorc ca 'ntr-o chemare privirile 'napoi
Și dorii așunzite pornesc să-mi plângă 'n suflet
Cu glasuri depărtate de năbușite ploii...

T. MURĂȘANU

LOVCEA

De M. SADOVEANU

Când făcurăm marșul spre Lovcea (4 August), un marș foarte lung, care părea că nu se mai isprăvește, regimentul nostru trecea prin cea mai acută criză. La Sopot, în ajun, căzuseră treizeci de flăcăi. Acuma, în ziua fierbinte, orice trenard care se așează încet și trudnic la marginea șanțului, știam că e înleștat de răul cel înspăimântător. Doctorii și sanitarii, circulând printre companii, când înainte, când la coada coloanei, erau cu ochii morți de trudă și cu fețele răvășite.

În lungul nesfârșitului drum alt spital divizionar, cu obișnuitele corturi și morminte. Aici însă vedem și ceva nou. Pe o placă înălțată lângă drum s'a scris, pentru trecători firește, cu litere mari și groase, acest avertisment funebru:

LOCUL E INFECTAT DE HOLERĂ
TRECEREA E PRIMEJDIOASĂ

Ridicându-și fruntea de sub greutatea ranitei și ștergându-și sudoarea neagră de pe pleoape, flăcăii din jurul meu silabiseau încet aceste cuvinte ciudate.

„Dacă locul e infectat, atuncea de ce trecem pe aici? întrebă deodată un camarad de lângă mine,

— Dar pe unde vrei să trecem, măi frate, răspunse din urmă altul, dacă pe-aici e drumul? Doar n'avem *aeroplan*, să zburăm prin văzduh.

— Atuncea de ce-au scris vorbele acelea?

— Ca să otrăvească inima omeniirii...” răspunse cu ușor dispreț filosoful meu Gheorghieș.

La popasul amiezii făcut în marginea unui-crâng, ofițerii își cercetează oamenii, — apoi, în dogoarea căldurii, toată lumea caută puțină umbră și scoate la lumină merindele. Camarazii vorbesc vioi între ei — căci marșul zilei ne apropia cu 40 de chilometri de casele noastre. În umbra unor carpeni rotați, ne așezăm și noi ofițerii cari fuseserăm tovarăși nedespărțiți pe toate drumurile Bulgariei și, pe hărțile întinse, cercetăm rezultatele păcii dela București, despre care însăși aveam știri precise. Vorbele infierbântate, discuțiile despre nemulțumirile vecinilor, ne duc la alte conflagrații, la alte războaie și furtuni... În vremea aceasta, Vasile, ordonața maiorului nostru, pregătea cafeaua...

Cafeaua, ținuta și ordonața maiorului nostru, se pot bucura de o poveste întreagă.

Comandantul nostru era un sibiric ireductibil. Și în muntele de lăzi, cu toate bunătățile și „comoditățile” lumii, pe care le cărăbănie cu el de-acasă, se aflau și câteva mii de țigări foarte fine și câteva cutii de cafea fără păreche. Era un amestec de Moca, Martinica și alte varietăți, — din care rezultă o licoare ce ar fi făcut să pălească de invidie și pe cațegiul sultanului. Nu însă, după adanca convingere

a maiorului, nu cafeaua era totul, ci modul cum era preparată. Şi aici intervenea o altă mândrie a camaradului nostru: ordonanţa Vasile.

Era un flăcău bălan, cu ochi şireţi şi vii de hoţ. În picioare totdeauna şi la datorie, cunoscând cele mai mici slăbiciuni ale stăpânului său, pregătea cu un talent rar mâncările în „vase speciale”, şi pentru cafea avea o îngrijire, care în fiecare zi făcea pe domnul maior să scoată aceleşi strigete de admiraţie.

Când făcea cafeaua, Vasile ofiţia: avea încrunţări de sprânceană şi gesturi tainice şi asta mai ales pentru că ştia că-l observă şi-l admiră domnul maior.

Acuma şi Vasile avea un aghiotant: un servitor, care-i căra în spate toate boclucurile gospodăriei. Era o măgăriţă neagră, de dincolo de munte, dela Zlatiţa: o mânăză tinăra, cuminte şi inteligentă. Vasile o îngrijea „ca un adevărat frate”, cum spuneau soldaţii, o gătise cu cordele şi-i întocmise un samar pentru puterile ei.

Deci la popasul de sub carpănel rotat, Bălcăniţa stă lângă foc şi admiră şi ea pe Vasile cum pregăteşte cafeaua cea nepreţuită. Când ordonanţa o împărţi ofiţerilor, ea întoarse capul şi ne privi semnificativ, cerând fără îndoială semnele de admiraţie. Modest şi cu ochii uşor plecaţi, Vasile aştepta înaintea noastră. Iar domnul maior, înălţându-şi sprâncenele, sorbi odată, apoi declară, aprinzându-şi ţigara: „E bună, Vasile!” Atunci Vasile răsufli mulţumit şi se chină vesel la foc, iar măgăriţa dădu şi ea satisfăcută din coadă.

Acum venea rândul fişărilor.

„Domnule maior, dumneavoastră aveţi cele mai bune ţigări din lume!, declară căpitanul B.; mai daţi-mi una!

— Nu se poate! răspuse liniştit domnul maior.

— Ultima, domnule maior!

— Aşa ai spus şi eri: nu se poate!

— Apoi ultima astăzi, domnule maior... La o asemenea cafea, se poate să nu ne daţi şi câte-o asemenea fişară?..

Vasile, mişcat, ridică capul de lângă foc; apoi cunoscând obiceiurile, căută într-o lădiţă şi se apropie cu cutia cu fişări.

„Stai, zise maiorul ridicând mâna, să vedem dacă avem provizie suficiente... Câte fişări mai sunt, Vasile?”

— Patrusute cincizeci şi două, domnule maior, şi ne mai vine un transport de-acasă.

— Aşa? atunci, Vasile, dă câte-o fişară bună la toţi domni ofiţeri...!

Rotocola de fum se înălţară spre crengile stufoase ale carpănelui, şi toată lumea era aşa de mulţumită, încât Bălcăniţa pătrunsă şi ea de atmosfera care stăpânea în juru-i, începî să ragă. Avea un râget subţire şi pătrunzător: şi soldaţii, întinşi la umbră, ca la o comandă, îi răspunseră prin chioate vesele:

„Sergenţii de zi să iasă la raport!” strigă o voce între hohotele de râs.

Către asfinţit intrară în Lovcea, într-o prăfărie enormă cu muzica şi cornurile sumând. Se ordonase defilare înaintea generalului de divizie, — mai mult ca să se ţie rândurile strânse şi întregi, în trecerea prin oraşul plin de holera... Cu flori şi verdeată la capele şi arme, regimentul trecu, defilând. La foarte multe case erau aninate plăci mari roşii, pe cari scria cu slove negre: Holerna. Treceau deci prin locuri pline de bolişte şi soldaţii umblau strănşi, bine rânduiţi şi grăbeau pasul, ca să treacă mai curând *dincolo*. În acelaş timp între nenorocii oraşeni cari priveau uimiţi această trecere cu fanfară, observam fereală şi batiste la nas: căci şi noi purtam în rânduri sămănţa blestematei boale...

Dincolo de Lovcea, la o depărtare de câţiva kilometri, pe un podiş, ne oprim şi întindem corturile, pentru un popas de câteva zile. Din oraş primim veşti că holera seceră cu mânie. Tabăra e închisă în spre partea aceea; ne fărcuim şi de cătră alte regimente campate în preajmă; şi chiar de a doua zi băgam de seamă, cu bucurie, că boala e în descreştere... În cele din urmă zile, când, cu ochii în lacrimi, vedem sticliind Dunărea în depărtări, — flăcăii erau sănătoşi şi zdraveni şi nici un trenar nu se mai oprea, sumbru, la marginea şoselei...

Dar marşul către oraşul bulgăresc, în ziua aceea ferbinte de 4 August, îl însemnasem cu mulţi căzuţi. Pe unii îi încercaseră la umbră în porumbişti şi rămăseseră pierduţi. A doua zi câţiva ofiţeri, porniţi în cercetare cu doctorul, îi găsiseră în cotoane singuratic, gătând, cu feţele pământii, cu ochii stinşi şi cu buzele arse de sete... Unul era despoiat de haine şi muniţii, — şi cum ne văzu, grăi cu voce stinsă:

„Mău desbrăcat bulgari şi mi-au luat arma... Mă frământa boala, şi nu m'am putut apăra...”

Era aşa de tragică înfăişşarea lui, în groapa în care se află între mărcăcini... Pe-un hat, la cinsprezece paşi de el, stăteau neclintii doi câni, cu limbile atârtnate, privindu-l fix.

„Din zori de zi mă pândesc așa... grăi flăcăul zimbind cu durere... Dar de-acuma, dacă am durat eu până azi, tot am să biruesc boala...”

Avea o voce așa de dureroasă, încât îmi simţii ochii umeziţi de lacrimi.

În tabăra dela Lovcea, după aceste din urmă tragice jertfe, flăcăii, văzând că boliştea deodată conţeneşte şi simfînd, după privirile şi veselia doctorilor, că trecusem de otrăvitele văi ale morţii, — îşi înălţară iar inimile către veselia şi nepăsarea de altădată. Numai întârzierea necontenită mai puneă ca un ghimpe în sufletul acestei bucurii invitate...

Scriitorul acestor rânduri, bunule prieten, ştii că e un mare prisărcar şi prieten al albinelor înaintea lui Dumnezeu. Nu ştiu prin ce împrejurare i-a fost dat, în popasul dela Lovcea, să vadă învărtejindu-se un roiu târziu într-o salcie pletoasă dela malul unui păru...

Vechiul zumzet al harnicelor lucrătoare îi amintiră de tovarășele lui dintr'o liniștită prisacă, la poalele munților suceveni. Înduioșat de rătăcirea roiiului, sortit de spulberile vânturilor și ploilor, îl stropi cu apă ca să se așeze, apoi îl culese din salcie cu tot cu creanga de care se aninase, ca un strugure mișcător...

Acest mic dar al întâmplării a fost instalat într'o cutie înjghebată în grabă din scânduri, — și harnicile surori își începură îndată lucrul spornic. Știubeul a rămas acolo, la umbra unei sălcii și pe el, supt captar, a fost lipită o foaie de lămuriri: eră o pomană pentru creștinul din partea locului, care ar fi dat peste acest dar. Iată și înscripția, — care a fost făcută de fostul hoieric, cu gândul la crâncenele biruri plătite pe plaiurile Bulgariei:

„Acesta este stup alcătuit și colonizat de locotenentul X, în amintirea trecerii pe aici a regimentului X, și a morților lui.

„O, tânără și nfericită Bulgariei! nu face ca acea matcă neprevăzătoare, care în timpul unei veri secetoase, trimite roi mulți în toate părțile zării, în cât ea se istovește și pier, iar tinerele colonii mărunte rebegesc la cele dintâi vânturi reci de toamnă; ci ia pildă dela această colonie tânără și harnică, care-și organizează munca, și-n primăvara vieții ei strânge cu grabă mana florilor pământului; nu răvnește la strânsura altui roiu și păstrează acele răzbu-nătoare, numai pentru adevărații dușmani de afară”!

Aceste rânduri, în gustul clasic, nu știu ce soartă vor fi avut și nu știu dacă roiuul nostru a avut parte să se înmulțească și să-și umple magazinele pentru lungul somn al ernii... L'am lăsat în singurătățile dela Lovcea, cum lăsasem în Bulgaria atâtea cruci și monumente, și-am plecat spre țară...

LA UN 10 MAIU

de MESTUGEAN

A doua zi eră 10 Maiu și Nicu Zarzăre, funcționar comercial, încă nu putuse se obțina cele două bilete de tribună de cari aveă nevoie pentru el și pentru logodnica lui.

Înzadar se adresase prietnilor dela primărie, dela intere și Camera de comerț și industrie. Nici măcar această din urmă instituție, menită să ocrotească interesele comercianților, nu putuse să-i fie de nici un folos! Primăria își închisese și ea birourile, numai ca să scape de asaltul solicitatorilor de bilete de tribună. Unde să meargă? Cui să se adreseze? Nicu Zarzăre nu vedeă nici o scăpare. Și ținea mult să aiă biletele, nu atât pentru dânsul, cât pentru gingașa-i logodnică, Virginica, care, de altfel, îl făcuse se înțeleagă pe departe, că ar dori mult să asiste la sărbărea zilei de 10 Maiu.

Închipuiți-vă, deci, bucuria Virginichii, când s'ar duce să-i spună:

— Virginico, mâne te iau la 10 Maiu; să fii gata pe 10 jum., nu mai de vreme, căci avem bilete de tribună!

Dar astea erau visuri. Și de aceea Nicu Zarzăre, trecând pe bulevard, în ajunul marei zile, spre a se duce la prăvălie, ofță adânc văzând cochetele tribune construite pe două șiruri și frumos împodobite cu covoare și sute de stegulețe.

Așa că Nicu nu mai aveă nici o bucurie. El, de obicei atăt de vorbăret și de complăzant cu clienții, nici nu mai aveă gust de vorbă. Și eră amărât la gândul, că munca grea la care eră înhămat de atăta vreme, nu-i puteă procura nici plăcerea a două bilete de tribună la un 10 Maiu!

Tot umblând, abătut, dealungul teighelei, deodată Nicu zări pe biroul patronului două bilete portocalii, par'că inadins aruncate acolo de o mână misterioasă. Simți că-i vine ameteala. Le luă în mână și le ceti: „Tribuna C., Nr. 13; Tribuna C., Nr. 14.” Va să zică două locuri alături. Tocmai ce-i trebuia. Nicu le ceti din nou și le răsuiri între degetele-i tremurătoare. Ce să facă? Să dea foc prăvăliei? Să fugă cu biletele peste graniță? Ce?...!

Un zgomet de pași îl făcu să-și întoarcă capul. Eră dl Grigore Brașoveanu, stăpânul prăvăliei.

— Ce te uiți cu atăta jind la bilete? se adresă blând patronul; par'că ai vrea să le mănânci.

Apoi, după o pauză:

— Dacă vrei, ia-le tu, că eu tot n'am să mă pot duce; nu prea îi e bine nevestei.

Un fior străbătut sufletul zbucimăt al funcționarului comercial. Un curent cald, binefăcător, pornindu-i din inimă, i se răspândi în tot corpul. Sufletul i se deschise ca un vast rezervoriu, spre a primi bucuriile cari par'că năvăleau în torente din văzduh. Se inclină adânc și zise cu glasul alterat de bucurie:

— Mulțumesc, jupâne!

Și acum lumea toată eră a lui. Se simțea ușor ca o pană. Ii crescuse aripi și nu mai puteă stă locului. Și mai eră o oră până la închidere!

Va să zică, dorul i se împlinise și deci de acum puteă să anunțe pe logodnica sa așa cum visase:

— Virginico, mâne te iau la 10 Maiu, să fi gata pe la 10 jum., nu mai de vreme, căci avem bilete de tribună!

Ce bună eră lumea și ce om de zahăr patronul! Cât datoră el mai ales providenței, care intervenise la timp în favoarea lui, sub forma unui microb introdus în corpul doamnei Brașoveanu!

A doua zi, la ceasul hotărât, Nicu Zarzăre eră la logodnica lui, care îl și așteptă îmbrăcată într'o splendidă toaletă de primăvară. Nici Zarzăre nu rămânea mai prejos în eleganță, stând într'o redingotă nouă, care îl prindea de minune.

O luă pe Virginica în trăsura cu care venise și ambii trecură triumfal bulevardul până în dreptul ministerului de domenii, unde fură siliți să coboare, drumul fiind închis de un cordon de jandarmi. Dar ce-are a face! Biletele portocalii pe cari le ținea în mână, în evidență, îi deschideau toate drumurile. Astfel, tânăra pereche ieși în piața statuei lui Brătianu, aproape de șertă, privind cu compătimitire enorma mulțime care

se înghesuia în spatele altor cordoane și care le da conștiința exactă a situației lor privilegiate.

Cei doi tineri mai străbătura un cordon și ajunseră, în fine, la tribună. Un funcționar care purta o enormă cocardă albă la butonieră, le indica, politicos, locurile.

Ce privește interesantă pe drumul presărat cu nisip umed! Polițiștii în mare ținută alergau dintr'un capăt la celalalt al bulevardului, dând ordine în dreapta și în stânga. Un grup de studenți își căută loc pe o margine de trotuar.

Sute de particulari circulau prin mijlocul drumului în ciuda dispozițiilor luate. Din când în când se opreă în fața tribunii regale câte o trăsură din care coborau reprezentanți de ai misiunilor străine.

— Iată rusu, iată englezu, iată și neamtu, explică Zarzăre logodnicei sale, care se făcuse și mai frumoasă din cauza plăcerii ce o simțea.

Cei întârziați seoseau în pălcuri spre a-și ocupa locurile în tribune.

În vremea aceasta, activitatea polițiștilor sporea din ce în ce.

— Faceți loc! mai înapoi! strigau sergenții de oraș, ajutați de câțra un pluton de jandarmi cari curățau cu multă greutate drumul, alungând spre extremități și în afară de cordoane pe cei cari izbutiseră să se strecoare fără bilete. O femeie, între două vârste, se agățase de un felinar.

Polițiștii nu izbutiră să o urnească din locul ei, cu atâta patimă strângea felinarul în brațele-i înțeleștate.

Ce plăcere să vezi toate astea stând frumos pe scaun și, mai ales, să fi la adăpostul măsurilor de ordine ale poliției. Zarzăre se simțea ca în rai. Totuș, de câteva minute, o vagă neliniște îi intrase în suflet. De ce? Nu putea să priceapă nici el. Simțea însă că omului nu-i e dat să guste până la capăt o asemenea fericire. Avea un fel de presimțire că i se va întâmpla ceva catastrofal. Se uită mereu, uluit prin mulțime, să vadă de unde va pică bomba. Virginica, absorbită cu totul de scenele ce se succedau în fața ei, ca pe o pânză de cinematograf, habar n'avea de frământările sufletiste ale logodnicului ei, mai ales că un fotograf își instalase aparatul tocmai în dreptul ei, voind să fotografieze tribuna.

În momentul acela ochii lui Zarzăre zăriră în mulțime pe patron care, plin de sudoare, cu pălăria dată pe ceafă, țără după sine pe doamna Brașoveanu. Ei veneau drept spre tribuna C.

Zarzăre se făcuse galben ca ceara. De ce venise patronul la serbare?

Cum se face că dna Brașoveanu, care era bolnavă, să însoțească pe bărbatul ei în această învâlmășală? În fine, ce gând aveau ei? Nu cumva?... Afurisit microb...

Nu-și isprăvise bine reflecțiile când Zarzăre se și pomeni cu patronii săi în tribună.

— Dă-ne locurile Nicule, îi zise d. Brașoveanu pe un ton cât se poate de natural și de calm.

Bietul funcționar comercial voi să spună o vorbă, ceva care să samene cu o protestare, dar vocea i se stinse. Se sculă de pa scaun, părăsind locul unde gustase atâta fericire, luând cu sine pe Virginica, care, cu gândul și cu privirea la aparatul fotografic, nu pricupuse nimic din această schimbare bruscă a soartei.

În tribună nu era colțisor unde să fi stat măcar

în picioare. Se și auzeau dela spate strigăte de: *jos!, stați jos!* Tinerii logodiți fură siliți să iasă din tribună și se treziră dincolo de grilajul ocrotitor, în plină învâlmășală.

De departe se auzeau niște semnale. Probabil că veneau membrii familiei princiere sau însuși Voda.

Un înapoi formidabil aruncă pe Zarzăre și pe Virginica la o mare distanță de tribună și, cât ai clipi din ochi, cei doi logodiți se pomeniră la spaatele unui cordon puternic de jandarmi. Eră cordonul prin care, cu un ceas mai înainte, trecuseră cu atâta fală! Lui Zarzăre îi venea să turbeze. Ce mai afront! Dar, om practic mai prnsus de toate, în mijlocul furtunei în care clocoțea, se și gândea la mijlocul cel mai nimerit de a ieși din impas.

Virginica, îndreptându-și toaleta de primăvară, care suferise enorm în învâlmășală, îl tot întrebă:

— Ce fuse asta, Nicule?

Zarzăre, fiind diplomat, ca oricare funcționar comercial, își și făcuse planul. Se gândise că mijlocul cel mai bun pentru a ieși cu fața curată eră să dreagă lucrurile printr'o dibace explicație.

— Uite, dragă Virginico, zise el, cu un zămbet șiret, uite: văzând pe patron în mulțime, i-am făcut de departe semn să vie și i-am oferit locurile noastre de bunăvoie. Înțelegi că nu eră frumos din partea mea să-l las pe dinafară, mai ales că dna e și suferindă. Dar lasă că vedem destul de bine și de aici.

— Parcă tot mai bine eră în tribună, Nicule, îndrăzni să observe Virginica, făcându-se mare ca să vază măcar chipurile soldaților cari defilau voioși.

După ce se termină serbarea, Zarzăre conduse pe logodnica lui într'o cofetărie să se mai întrezeze de oarece părea extrem de obosită. Acolo, tot timpul, Zarzăre nu făcu decât să laude pe iubitul patron, accentuând îndeosebi asupra „delicatesei“ sale.

— E un om, Virginico, de o rară delicatete. Puteam să nu-i cedez locul? Spune tu. M'ar fi mutat conștiința toată viața. Și mai gândește-te că o să-l rog să ne fie naș. N-ai idee, Virginico, cât sunt de mulțumit că i-am putut face acest mic serviciu!

Tot pedlând în acest sens, Zarzăre sfârși prin a crede el însuși că, într'adevăr, făcuse un serviciu benevol patronului său și-i reveni toată dispoziția.

Își șterse cu încetul necazul din suflet. Numai că își puse în gând să nu mai primească dela patron nici un fel de bilet de spectacol sau serbare, din cauza stărei atât de schimbăcioase a sănătății ei Brașoveanu.

A doua zi, ducându-se la prăvălie, nu pomeni decii nimic patronului cu privire la incidentul dela serbare.

De altfel, dl Brașoveanu nict n'avea aerul de a-și aduce aminte de ceva. El vorbea cu un prietin despre impresiile sale dela sărbare.

— Eri, spuneă el domol, fusei și eu la 10 Maiu; tot aia și tot aia.

Zarzăre, se uită lung la acest om care îi stricase toată fericirea și care n'avea măcar scuza de a fi participat sufleteste la înălțătorea serbare națională. Noroc că el, Zarzăre, fusese diplomat și știuse să dreagă lucrurile...

În tot cazul, afurisit microb!

MARAMA SFINTEI VERONICA — 3 —

— POVESTIRE DIN VIEAȚA MĂNTUITORULUI —
de SELMA LAGERLÖF — Trad. de AL. LUPEANU

Acum au părăsit-o puterile pentru întâia dată în vieață. Se pareă că au înfrânt-o bătrânele. Stă acolo prăpădită, spatele i s'au încovoait, capul îi tremură și brațele i-au înlemnit întine în aer.

Ar fi dorit să părăsească locul acela, dar abia cu chiu cu vai a putut să-și târască picioarele după dansa și s'a tras înainte. S'a uitat în jur, căutând par'că un toiaș de sprijin.

După câteva clipe a reușit totuși să-și înfrângă slăbiciunea cu neasămănată ei putere de vieață. S'a oblit de spate și, îmbărbătându-se, a pornit cu pași îndesați mai departe, pe ulițele cari băjbăiau de trecători.

IV.

Peste o săptămână, pe coborârurile țepișe ale insulei Caprea urcă la deal bătrâna Faustina. Soarele dogoră. Simțământul cumplit al slăbirii și al bătrâneții au cuprins-o iarăș, cum se trudeă din greu, pe cărările șerpuitoare și pe treptii săpați în stâncă, în sus spre vila lui Tiberiu.

Acest simțământ încă i s'a mai mărit, când a început să bage de seamă, cât de mult s'au schimbat toate de când a plecat dansa. Înainte vreme o oaste întreaga de oameni se învâluia vecinic pe trepti. Se îmbulzeau senatorii purtați de libieni, solii sosiți din provincii, întovărășiți de cete lungi de sclavi, vânătorii de distincții și nobilii chemați la ospetele împăratului.

Și iată, astăzi sunt pustii acești trepti și largurile ganguri. Afară de câteva șopârle verzi, n'a întâlnit alte ființe în cale bătrâna.

Se miră, cum de se pare aproape totul pustiu. Împăratul să fi fost bolnav abia de vreo câteva săptămâni și iată deja au năpădit buruienile pretutindeni, printre marmura patru unghiulară a pardoselii. În frumoasele glastre se ofileau florile rare și mâni netrebnice au prins să desfacă, să zdrobească, și grilajul porticurilor. N'avea cine să le împiedece.

Dar totuși această deplină amorfire i s'a părut ei mai neobicinuită. Înțelegeă, că chiar dacă străinilor le este oprită intrarea pe insulă, totuși ar trebui să vezi undeva mulțimea nesfârșită a militarilor și a sclavilor ținători de curtea împăratului. Unde sunt muzicanții, jucătoarele, bucătarii, păharnicii, pretorianii și grădinarii?

Abia pe terasa de mai deasupra a zărit vreo câțiva sclavi batrâni, când ajunse acolo. Ședeau înaintea vilei pe lespezile scării. Când s'a apropiat de dânșii s'au ridicat de jos și s'au închinat.

— Fi salutată, Faustina! — zise unul. — Abună-

seamă-te-a trimis vreun zeu aici, ca să ne alini nenorocul.

— Ce se întâmplă pe aici, Milo? — întrebă Faustina. — Ce înseamnă pustietatea asta? Căci doar am auzit, că Faustina e încă tot în Caprea.

— Împăratul și-a alungat toți sclavii până la unul. Fiindcă presupune, că i-a dat cineva dintre dânșii vin cu venin și de aceea s'a făcut bolnav. Și pe mine și pe Titon a voit să ne departe de lângă sine, dacă-i ascultam cuvântul. Însă tu știi, că întreagă vieața noastră l'am slujit pe împăratul și pe mamă-sa.

— Nu întreb numai de sclavi — zise Faustina. — Unde sunt senatorii și beliducii? Unde sunt încrezuții împăratului și toți ceilalți paraziți lingușitori?

— Tiberiu nu mai vrea să se arete înaintea străinilor — zise sclavul. — Senatorul Luciu și Marco, centurionul pretorianilor, se duc în fiecare zi la dansul și îi primesc poruncile. Afară de aceștia, e oprit oricui să se apropie de împăratul.

Faustina a urcat scara, ca să poată intra în vilă. Înainte mergea sclavul.

— Și ce zic medicii de boala lui Tiberiu? — întrebă mergând bătrâna.

— Nu știe nici unul ce să-i facă. Nici atâta nu știu că boala așa omoară curând, ori macină pe înțetul? Dar atâta pot să-ți spun, Faustina, că Tiberiu trebuie să moară, dacă nu va mânca nici deacum înainte, de frică că-l înveninează. Apoi știu, că un om bolnav n'o poate duce să nu doarmă nici ziua nici noaptea. Iar împăratul nu doarme de frică să nu-l ucidă cineva în somn. Dacă ascultă vorba ta ca înainte, poate îl vei putea înduplecă să mănânce și să doarmă. Astfel ai mai putea să-i dai câteva zile de trai.

Sclavul a condus pe Faustina prin mai multe portice și curți la o terasă. Aici s'a îndatnat Tiberiu să petreacă și de aici se desfășă îl privind sinul de mare și minunata priveliște ce se deschidea spre Vezuv.

Faustina a zărit o ființă îngrozitoare pe terasă, când a sosit acolo. Fața îi eră umflată, trăsăturile schimonosite, mâinile și picioarele înfășurate în giulgiu alb, iar de sub față se vedeau degetele putrezite. Hainele îi erau prăvoase, nespălate. Se vedeă pe dansul că nu are putere nici să umble, ci se târâia numai pe terasă. Stă întins, cu ochii închiși, în capătul dincolo al terasei și nici nu s'a mișcat, când a apărut sclavul cu Faustina.

Dar Milo, cum puteți răbdă pe acest om pe terasa locuinței împăratești? — șopti Faustina sclavului. — Du-te și alungă-l numai decăt!

— Împărate Tiberiu — zise cu adăncă supunere — iată însfârșit îți aduc o veste bună!

Zicând acestea s'a întors spre Faustina, dar, surprins, a tresărit și vorba i s'a oprit în gât.

Căci iată, nu mai eră înaintea lui mândra matroană, care eră așa de în virtute, încât ar fi crezut

omul despre dânsa: să trăiască cât o sibilă. În clipa aceea au cuprins-o bătrânețele neputincioase și înaintea sclavului stă o băbușcă adusă de spate, cu privirea întristată și cu mâni tremurătoare.

Căci, deși îi spusese ră Faustinei, că împăratul s'a diformat grozav, totuș dânsa încă credea să fie tot bărbatul puternic, după cum eră, când l'a văzut mai în urmă, Auzise dela cineva, așa în treacă, că boala asta ține îndelung și trebuie să treacă ani, ca să-l diformeze pe om. Însă la împăratul s'a întins așa de repede, încât în câteva luni l'a schimbat să nu-l mai cunoști.

Faustina s'a tărait împletindu-se până aproape de chesarul. Cuvinte nu-i veneau pe buze, s'a oprit amuțită alături și a început să plângă.

— Însfârșit ai venit, Faustina? — zise chesarul, tot cu ochii închiși. — Cum stam culcat aici, credeam că ești lângă mine și-mi plângi soarta. Nici nu cutez să-mi deschid ochii, căci mi-e teamă, că poate e numai o închipuire înșelătoare totul.

La acestea bătrâna matroană s'a așezat lângă dânsul. l-a ridicat capul și i l'a aplecat pe sânul ei.

Dar Tiberiu a rămas și pe mai departe culcat; nici nu s'a uitat la dânsa. L'a cuprins o liniște dulce și în clipa următoare s'a cufundat într'un somn odihnitor.

V.

Peste câteva săptămâni mergea un sclav al împăratului înspre bordeiul singuratic, ghemuit în munții Sabini. Începă să se însereze. Viierul cu nevestă-sa ședeau în prag și își pășteau privirea departe spre apus în asfințitul soarelui. Sclavul a cotit din drum, așa apropiat de dânsii și a dat binețe. Apoi a scos o pungă plină și a pus-o în mâna viierului.

— Ți-o trimite bătrâna Faustina, fiindcă i-ai făcut bine, — zise. — Îți trimite vorbă să-ți cumperi pe bani loc de vie și să-ți zidești un adăpost, dar nu așa de sus ca cuiburile vulturilor.

— Într'adevăr mai trăește bătrâna Faustina? — întrebă viierul. — Am căutat-o ca pe ac în toate prăstiile și în toate bălțile. Când am văzut că nu se mai întoarce la noi, am crezut, că și-a aflat undeva moartea între acești munți sălbatici.

— Ți-aduci aminte — întrerupe nevesta — eu nu voiam să cred că a murit. Nu ți-am spus că s'a întors la chesarul!

— Adevărat, — incuviințează bărbatul — și mă bucur că ai ghicit. Nu numai fiindcă Faustina a ajuns la soartă mai bună și ne-a scos și pe noi din săracie, dar și pentru nenorocitul de împărat.

Sclavul a voit să-și ia rămas bun numai decât și să plece, ca să ajungă, încă înainte de ce ar cobori întunerecul, în vreo vale locuită, dar cei doi soți nu l'au lăsat.

— Trebuie să rămâi aici până dimineață — zi-

seră — nu te lăsăm să pleci, până nu ne povestești cu deamănuntul, ce s'a întâmplat cu Faustina? De ce s'a întors la chesarul? Cum a primit-o? Sunt fericiți, că s'au regăsit iarăși?

Sclavul le-a ascultat rugarea. A trecut cu dânsii în tindă și cinând le-a spus despre boala chesarului și despre întoarcerea Faustinei.

Isprăvindu-și povestirea a băgat de seamă, că viierul și nevesta stau așa, șezând nemîșcați. Își țin ochii ațintiți în pământ, ca și când ar vreă să-și ascundă agitația.

Însfârșit și-a înălțat bărbatul ochii și zise nevestei:

— Crezi, că Dumnezeu a rânduit astfel?

— Adevăr grăești, — zise femeia — iată, e limpede că de aceea ne-a îndreptat Dumnezeu pașii peste mare la acest bordei. A fost voia Lui, curat adevăr, că s'a făcut de a venit bătrâna la căminul nostru.

Abia a isprăvit nevesta vorba și bărbatul s'a întors iarăși spre sclav:

— Prietine! — îi zise — du veste Faustinei și spune-i din vorbă în vorbă: iată acestea ț le trimite prietnului tău, viierul din munții Sabini: Mi-ai văzut nevesta, pe soția mea, nu-i așa că e de o frumseță înfloritoare? Nu e sănătoasă ca mărul? Însă și dânsa a avut odată acelaș năcaș, care l'a cuprins acuma pe Tiberiu.

Sclavul a mișcat capul mirat, dar viierul a urmat să spună, apăsând tot mai tare cuvintele:

— Dacă Faustina nu ar voi să creadă, spune-i, că eu și nevestă-mea suntem de neam din Azia, din Palestina; dintr'un ținut unde e deasă această boală. Și acolo e lege, că pe leproși îi alungă din cetăți și din sate, și aceștia sunt siliți să își caute adăpost în pustie. Spune Faustinei că nevestă-mea e din părinți bolnavi și a văzut lumina zilei în peșteră. În vrâsta copilăriei a fost sănătoasă, dar când s'a ridicat la feciorie a răsuflat boala pe dânsa.

Viierul și-a isprăvit vorba și sclavul, zimbînd, s'a aplecat spre dânsul și i-a zis:

— Cum poți pofti să le creadă acestea Faustina? Căci doar ea ți-a văzut nevesta sănătoasă și în floare. Apoi știe, că boala asta nu are leac.

Dar viierul răspunde astfel:

— Ar face foarte bine, dacă ar crede. De altfel întăresc mare, în Galilea, în Nazaret. Acolo toți vor întări cuvântul meu.

— Poate ți s'a vindecat nevesta prin vreo minune dumnezeiască? — întrebă sclavul.

— urmează —

Colecțiile „Cosinzenii“

de pe a nu I. II. și III. se
pot comandă dela adm-
nistrația revistei pentru
:: suma de cor. 27— ::

Abonații noștri noi, cari doresc
să aibă revista noastră dela in-
ceput, le capătă toate trei colec-
țiile pentru suma de 20 coroane.

Trei cărți literare noi.

1. *Gheorghe Stoica*: „ALTE
VREMURI“. Prețul 2 cor. În
acest volum, care este al tre-
lea în „Biblioteca scriitorilor dela
noi“, ce apare sub auspiciile
Asociațiunii, se zugrăvesc indu-
ioșoare scene într-o limbă fru-
moasă și curată românească.
Volumul are peste 300 de pa-
gini și e deosebit de interes-
sant dela început până la sfârșit.

2. *Stefan Lăzar — Al. Ciura*:
„FLOAREA BETULIEI“. Prețul
cor. 1-80. Un splendid roman
din epoca asiro-babiloniană zu-
grăvind slășietoarea tragedie a
temutului Holoforn, care pornește
să cucerească lumea. Nimeni nu
i se poate opune, căci brațul lui
dărâmă tot, numai frumoasa și
fermecătoarea ovrăică: Iuditha
— Floarea Betuliei — îl supune
cu dragostea sa, ca apoi să-i
tate capul și să-și scape neam-
ul de peire.

3. *Horia P. Petrescu*: „VĂ-
DUVIOARA“. Prețul 1 cor. E la
noi în Ardeal întâia colecție de
monoloage pe cari diletanții le
pot pradă cu succes și spre
mulțumirea publicului, la serate
teatrale. Fiecare monolog e plin
de spirit și de vervă și autorul
a umplut cu acest volum de mo-
noloage un mare gol în litera-
tura noastră dramatică.

Toate aceste trei cărți noi au
apărut în editura „Librăriei S.
Bornemisa“ din Orăștie și se pot
procură pentru suma de K. 4-80.

CĂRȚI LITERARE NOU

— Depozit la „Librăria S. Bornemisa“ în Orăștie. —

	Or. lit.
Ursu I.: Ștefan-cel-Mare și Turcii	4—
Chiru Nanov: Ochiul Dracului, nuvele	1-50
Sorbul M.: Letopiseșii, dramă istorică în trei acte	2—
Agârbiceanu I.: Arhanghelii, roman din viața rom. ard.	3—
Șăineanu L.: Dicționar universal al limbii române ed. 3.	9—
Iorga: Ce ne învață cariera lui A. Vlaicu	—15
V. Mestugean: Regina Noastră. Note biografice cu pri- legiul aniversării de 70 ani	1—
Rădulescu Niger: Orfanii neamului, roman naționalist	4—
N. Iorga: Studii și documente cu privire la istoria Ro- mânilor, vol. XXII.	5—
N. Iorga: Studii și documente cu privire la istoria Ro- mânilor, vol. XXIII.	6—
N. Iorga: Corespondența lui Dimitrie Aman	4—
„ Scrisori de boeri	1-75
„ Scrisori domnești	1-50
M. T. Carada: Sfânta Melania cea tânără	—80
I. Secula: Economia de casă întocmită după mai mulți auri	3—
Goga O. Domnul Notar, dramă în 3 acte din viața ardelenească	2—
A. Vlăhuță, Dreptate, nuvele	2—
G. Coșbuc, Fie de tort. Ediție nouă și adăugită	3—
Sadoveanu: Privești Dobrogene	2—
B. Katargiu: Discursuri parlamentare 1859—1862	2—
Iacolițoi: Vânătorii de robi	—30
Lamarline: Raphael vol. I.	—30
Tajlier E.: Dragoste de scriitor sau romanul lui V. Hugo	—30
Maupassant: Strigăt de alarmă, nuvele	—30
Fogazzaro: Povestiri	—30
Cinci scrisori de dragoste ale unei călugărițe	1—
Aradi V., A Ruthen skizmapăr	1-50
Simeon Balint, viața și luptele lui în anii 1848—49	1-50
Trecutul Românilor de pe pământul crăiesc	4—
Lungian M. Zile senine, icoane dela fară	1-50
Béza M. Pe drumuri. Din viața Aromânilor	2—
Galatzeon G. Bisericiuța din Răzoare, nuvele și schițe	2—
Chirișescu M. Răsaduri, nuvele	2—
Legea electorală. Articolul de lege XIV din 1913	1—
Dr. S. Stanca, Pocășții	4—
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2—
Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2—
Al. Ciura: Amintiri	1-60
I. Dragoslav: Volintirii	1-80
L. Brebanu: Frământări	1-50
V. Eftimiu: Poemele singurătății	2—
A. France: Crima lui Sylvestre Bonnard, roman	1-80
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	1-80
St. Lăzar: Floarea Betuliei, roman	1-80
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	1-60
A. Hamat: Noua lege militară	2—
E. Borgia: Versuri flustrate	—60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alte șase monoloage	1—

— Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandat cu 25 bani mai mult. —